

Ohjeistus eettisen keskustelun korttien käyttöön

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n Lukio-hankkeen tekemässä selvityksessä *Lukiolaiset ja päihheet – laadullinen selvitys opiskelijoiden ja opettajien näkemyksistä* kävi ilmi, että lukion opettajilla on usein keskenään erilainen suhtautuminen ja motivaatio päihdekysymysten käsittelemiseen opiskelijoiden kanssa. Yksi syy tähän lienee se, millaiseksi kunkin opettama aine on mielletty. Saatetaan kokea, ettei esimerkiksi matematiikan opettajalle kuulu tällaisten aiheiden käsitteleminen eikä niiden suhteen ole riittävää osaamista. Ehkäisevä päihdetyö on kuitenkin valtaosin muuta kuin erilaisten päihdeaineiden vaikutusten ja koostumuksen tuntemista. Tämäkin voi toki olla tärkeää, mutta sitä varten on helppo hankkia tietoa. Keskeisimmässä roolissa on arkisissa tilanteissa käyty, useita näkökulmia huomioiva keskustelu. Tällaiseen keskusteluun pystyvät kaikki aikuiset.

Selvityksessä näkyi myös, että mikäli koululla oli yhteinen linja päihdekysymysten suhteen, kokivat opettajat tilanteet kouluilla helpommiksi kohdata. Opiskelijoille ei tarvinnut erikseen perustella koulun käytäntöjä vaikkapa juhlakäyttäytymisen suhteen. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan työelämän ja koulun päihdestrategiat ja pelisäännöt ovat osoittautuneet vaikuttaviksi keinoiksi hyvinvoinnin tukemisessa.

Eettisen keskustelun kortit on suunniteltu keskustelun käynnistäjäksi opettajanhuoneisiin ja koulun oman linjan määrittelemisen tueksi päihdesuunnitelma-ohjeistuksen ohella. Korteissa esitettyjen käytännön ongelmatilanteiden kautta pyritään kartoittamaan koulun henkilökunnan suhtautumista näihin monesti haastaviin kysymyksiin. Taittamalla paperin keskeltä siitä muodostuu kortti, jonka toisella puolella on nimetty tilanteen kuvaus ja toisella puolella näkökulmia tilanteeseen.

Tehtävänanto:

Kussakin kortissa kuvataan yksi tilanne. Pohtikaa, millainen ongelma tilanteeseen sisältyy. Mitä tilanteessa tulisi tehdä ja kenen? Kortin kääntöpuolelta löydätte keskustelun tueksi muutamia näkökulmia.

Keskustele ryhmässä/parin kanssa kortista noin 5 minuutin ajan. Tämän jälkeen esitelkää pohdintaanne muille.

LUKIO-
HANKE

EHYT ry

Leirikoulumatkalla

Leirikoulumatkalla ulkomailla ryhmää on valvomassa kaksi opettajaa, joista vanhempi päättää viedä opiskelijat pubiin ja tarjota heille juomat. Nuorempi kollega hämmentyy, eikä tiedä miten toimia.

Opiskelijat ovat opettajien vastuulla matkan ajan. Alaikäisten kohdalla on syytä noudattaa kotimaan lainsäädäntöä, vaikka ikäraja kohdemaassa olisikin eri. Opettajien olisi hyvä sopia yhteisistä pelisäännöistä sekä keskenään että opiskelijoiden kanssa jo ennen matkaa. Yhteinen sopimus voidaan tehdä kirjallisena ja tiedottaa siitä myös huoltajille.

Juhat koulun ulkopuolella

Lukiolaiset järjestävät itse kouluajan ulkopuolella isot bileet vuokraamassaan tilassa. Juhlissa tiedetään käytettävän alkoholia ja niihin osallistuvan myös alaikäisiä.

Onko asiaan puuttuminen koulun vai vanhempien vastuulla? Tällaiset juhlat yhdistetään helposti kouluun, jos kyse on pääosin sen opiskelijoista. Opettajanhuoneessa on hyvä käydä keskustelua koulun omasta linjasta tällaisten juhlien suhteen ja välittää tieto tästä kannasta myös vanhemmille. Yhteydenotto tilan vuokraajaan on yksi toimintamahdollisuus, mikäli on epäilyksiä alaikäisistä osallistujista.

Abiristeily

**Opiskelijat järjestävät abiristeilyn.
Opettaja lähtee valvojaksi risteilylle ja
juhlii itse mukana alkoholia käyttäen.**

Anniskelun valvonta on laivayhtiön vastuulla.

Mikäli valvonnassa on puutteita, voi opettaja olla yhteydessä laivan henkilökuntaan. Mikäli opettaja on lähtenyt risteilylle valvojan ominaisuudessa, asettaa se hänelle myös tiettyjä velvoitteita. Laivayhtiön edellyttävät, että valvojan on valvottava ryhmää koko matkan ajan ja varmistettava, että järjestyssääntöjä noudatetaan. Mitä koulun järjestyssääntö sanovat asiasta? Täysi-ikäisten opiskelijoiden kohdalla liikutaan enemmän ammattietiikan alueella: millainen on opettajan rooli suhteessa opiskelijoihin?

Opettajan kanssa baarissa

Opettaja lähtee täysi-ikäisten opiskelijoidensa kanssa baariin työajan ulkopuolella.

Tässä liikutaan harmaalla alueella; vapaa-ajallaan opettajalla on oikeus toimia kuten parhaaksi näkee, samoin kuin täysi-ikäisillä opiskelijoilla. Asiaa voidaan kuitenkin tarkastella ammattietiikan kautta. Millainen on opettajan rooli kasvattajana? Miksi opettaja ylipäänsä haluaa juhlia opiskelijoidensa kanssa? Asettavatko yhteiset baarireissut opiskelijat jotenkin eriarvoiseen asemaan, mikäli kaikki eivät osallistu niihin?

Opettajan vapaa-aika

Opettaja kertoo koululla opiskelijoille omista baarireisuistaan ja vitsailee juomisestaan. / Opettajalla on Facebook-ystävinnään opiskelijoitaan. Hän päivittää sivulleen kuvia omista festari- ja baarireissuistaan.

Opettajalla on oikeus ilmentää omaa persoonaansa ja identiteettiään, mutta samalla myös velvollisuus pohtia rooliaan ammattikasvattajana. Minkä asioiden kohdalla on parempi erottaa työ- ja vapaa-ajan roolit toisistaan? Sosiaalisen median lisääntyvä käyttö voi lisätä tällaisia haastavia tilanteita. Opetushallitus suositteleeekin koulutuksen järjestäjää laatimaan ohjeistuksen sosiaalisen median käyttöön (ks. KenGuru). Yksittäisen opettajan on helpompi linjata omaa toimintaansa, mikäli koulun opettajakunnan kanssa on sovittu yhteisistä pelisäännöistä.

Nuuskan käyttö

Osa koulun opettajista ei pidä tarpeellisena puuttua nuuskan käyttöön koulussa.

Tupakkalain mukaan nuuska on tupakkatuote, jonka käyttö on kielletty alle kahdeksantoistavuotiailta. Tupakkatuotteiden käyttö ylipäänsä on koulujen sisä- ja ulkotiloissa kielletty. Tuntevatko kaikki nuuskan haittavaikutukset riittävän hyvin? Ehkä aiheesta on hyvä järjestää koulutusta henkilökunnalle. Koulun yhteisen linjan toimivuuden kannalta on olennaista, että kaikki noudattavat sitä.